

titon faunát zárnak magukba. Egyedül a tatai és a pilisi felső-júrarétegek mutatnak fel kevert faunát és nagyobbfokú megegyezést úgy korban, mint faciesben. Végül megállapítható, hogy a gercsei és bakonyi felső-júrakorú rétegeknél a pilisiek idősebbek, mint ez a faunák összehasonlításából kitűnik.

A muszári és sztanzsai aranybánya kalcitjai.¹

Írta: VENDL MÁRIA dr.

A muszári aranybánya kalcitkristályait kifejlődés tekintetében 4 csoportba lehet osztani.

Az I. típus kombinációját a $(01\bar{1}2) - \frac{1}{2}R$ és $(10\bar{1}0) \infty R$ alkotja. A kristályok 1—2 mm. nagyságúak s 1—1 $\frac{1}{2}$ cm átmérőjű gömbös csoportokban helyezkednek el szürkésfehér kvarcon.

A II. típus kristályainak kombinációit a $(01\bar{1}2) - \frac{1}{2}R$, $(02\bar{2}1) - 2R$, $(21\bar{3}1) + R3$, $(40\bar{4}1) + 4R$ és $(10\bar{1}0) \infty R$ formák alkotják. A kristályok nagysága 1 mm—3 cm.

A III. típus kristályai romboederesek. Alakjaik: $(02\bar{2}1) - 2R$, $(10\bar{1}1)R$, $(01\bar{1}2) - \frac{1}{2}R$ és $(21\bar{3}1) + R3$. A $(02\bar{2}1) - 2R$ lapjai érdes étetési idomoktól egyenetlenek.

A IV. típust alkotó kristályok szkalencederes termetűek. Az uralkodó alak egy negatív szkalenoeder, melynek mért hajlásszögei a $(18. 49. \overline{67. 20}) - \frac{21}{20}R \frac{27}{31}$ értékeivel majdnem teljesen megegyeznek:

	Számított	Mért
$18. 49. \overline{67. 20} : 67. \overline{49. 18. 20} = 84^\circ 2' 58''$		$83^\circ 58' - 84^\circ 5'$
$18. 49. \overline{67. 20} : 18. 67. \overline{49. 20} = 28^\circ 28' 18''$		$28^\circ 25' - 28^\circ 34'$

E formához először vom RATH jutott elbai kalciton végzett mérések alapján, de ő e formát komplikáltsága miatt a $(11. 29. \overline{40. 12}) - \frac{2}{3}R \frac{29}{9}$ -el helyettesítette, ámbar mért értékei a $(18. 49. \overline{67. 20})$ -nak jobban megfeleltek. A muszári kalcit szkalenoederének értékei oly nagy (30—40') eltérést mutatnak a $(11. 29. \overline{40. 12})$ szögadataitól, hogy a kettő nem azonosítható, amiért itt is a $(18. 49. \overline{67. 20})$ szkalenoedert kell feltételeznünk, melyet DES CLOISEAUX már vom RATH mérései és számításai alapján fel is vett a kalcit formái közé. A $(18. 49. \overline{67. 20})$ szkalenoeder élét párhuzamosan tompítja egy negatív romboeder, melynek jele a mérések és számítások alapján a $(0. 29. \overline{29. 10}) - \frac{29}{10}R$ -nek felel meg. Ez az új romboeder, melynek mért értékei csak alig térnek el a számított hajlásoktól, közel áll a $(03\bar{3}1)$ -hez, de vele nem azonos egyrészt a mért és számított értékek közti meglehetősen nagy eltérés (30'), másrészt övviszonya miatt: t. i. a szóbanforgó romboeder a $[18. 49. \overline{67. 20}, 67. \overline{49. 18. 20}]$ övben fekszik:

¹ Kivonat az 1920 dec. 1-i szakülésen tartott előadásból.

	Számított	Mért
0. 29. $\overline{29}$. 10 : 18. 49. $\overline{67}$. 20 =	$16^\circ 6'10''$	$16^\circ 2' - 16^\circ 9'$
0. 29. $\overline{29}$. 10 : 0 2 $\overline{2}$ 1 =	$7^\circ 36'33''$	$7^\circ 34' - 7^\circ 43'$
0. 29. $\overline{29}$. 10 : 29. $\overline{29}$. 0. 10 =	$109^\circ 40'18''$	$109^\circ 34' - 109^\circ 44'$
0. 3 $\overline{3}$ 1 : 0 2 $\overline{2}$ 1 =	$8^\circ 13'$	
0. 3 $\overline{3}$ 1 : 3 $\overline{3}$ 0 1 =	$110^\circ 15'36''$	

A IV. típus kristályain a (18. 49. $\overline{67}$. 20) szkalenoeder és (0. 29. $\overline{29}$. 10) romboeder mellett még a (21 $\overline{3}$ 1) + $R3$ szkalenoeder is fellép, nemkülönben a (02 $\overline{2}$ 1) — $2R$, (40 $\overline{4}$ 1) + $4R$, néha a (08 $\overline{8}$ 1) — $8R$, (10 $\overline{1}$ 1) + R s ritkán a (01 $\overline{1}$ 2) — $\frac{1}{2}R$ romboederek.

A megvizsgált sztanzsai kalcit a Magyarok hegyéről a Pap (Papa)-bányából származik. A mészkövön ülő kristályok két típus szerint vannak kifejlődve: az egyik típus rövid oszlopos, mint az eddig ismert sztanzsai kalcitok általában, formái (10 $\overline{1}$ 0) ∞R és (01 $\overline{1}$ 2) — $\frac{1}{2}R$; a másik típus, amilyen a Pap-bánya kristályainak legnagyobb része, hosszú oszlopos és alakjai: (10 $\overline{1}$ 0) ∞R , (21 $\overline{3}$ 1) + $R3$ és (50 $\overline{5}$ 2) + $\frac{5}{2}R$. E kristályok igen gyakran mindkét végükön kifejtettek.

Fosszilis rizopodák Albániából.

(Előzetes jelentés.)

Írta: HOJNOS REZSŐ dr.¹.

A fosszilis foraminiferák és radioláriák előfordulása korántsem oly ritka, mint azt általában véljük. Az adatok hiányossága csak az ezirányú kutatások elégtelenségének eredménye. Őslénytani jelentőségük ott kezdődik, ahol más kövület nem áll rendelkezésre. Főképpen a radioláriák tanulmányozása nehéz azok nagy változékonysága, a bizonytalan nomenklatura és a törzsfajlódéstörténeti ismeretek hiányossága következtében, mikhez még rossz megtartási állapotuk és a csiszolatok tökéletlensége járulnak.

Jelenlegi ismereteink szerint a radioláriák fejlődési állapotai, az ú. n. heliozoaállapot kivételével, vázatlanok. Az átmenetek még nincsenek eléggé tanulmányozva, valamint nyílt kérdés a változékonyság oka is. A víz hőmérsékleti és kémiai viszonyai, az áramlások, a víznyomás, a szaporodás ivartalan volta, a minden változásnak kedvező környezet stb. valószínűleg mint külső tényezők számbaveendőek volnának.

Amidőn báró NOPCSA FERENC dr. megtisztelő megbízását elfogadva, albániai gyűjtését vettem vizsgálat alá, módszer tekintetében ugyanazon elveket tartottam szem előtt, amelyeket «Adatok a magyarhoni fosszilis radioláriák ismeretéhez» című értekezésemben² lefektettem volt. A használt szakirodalom is azóta csak WISNOWSKY és SQUINABOL idevágó műveivel gyarapodott.

A csiszolatokban megvizsgált négyféle kőzet leletcédulái a következő adatokat tartalmazták::

¹ Bemutattatott az 1920. évi dec. 1-i szakülésen.

² Földtani Közlöny XLVI. köt. 1916.